

Vattkoppor och bältros – vårdhygieniska aspekter inom NU-sjukvården

Rutinen kan även användas inom primärvård och kommunal vård och omsorg inom Fyrbodal.

Förändringar sedan föregående version

Redaktionella förändringar.

Innehållsförteckning

Förändringar sedan föregående version	1
Innehållsförteckning	1
Bakgrund och syfte	2
Arbetsbeskrivning	2
Utförande.....	3
Relaterad information	5
Källförteckning	5
Bilaga 1.....	6

Bakgrund och syfte

En primärinfektion av varicella-zostervirus (VZV) ger nästan alltid symtom i form av vattkoppor. En icke-immun person är en person som inte haft vattkoppor (primärinfektionen) och inte vaccinerats mot vattkoppor.

Efter primärinfektionen (vattkoppor) ligger VZV latent i nervsystemet och kan reaktiveras i form av bältros. Bältros är en lokal hudinfektion inom utbredningsområdet för en nerv. I undantagsfall kan bältros orsaka generaliserad bältros och blåsor sprids då utanför det primära utbredningsområdet och är en mycket allvarlig komplikation hos patienter med grav immunbrist.

Syftet är att förhindra att smittspridning av varicella-zostervirus (VZV) inom NU-sjukvården.

Arbetsbeskrivning

Smittväg och smittrisk

Sårvätska från bältros kan, via direkt- eller indirekt kontakt, smitta en icke-immun person, som då kommer att insjukna i vattkoppor. Bältros kan inte orsaka att en annan person insjuknar i bältros.

Vid vattkoppsinfektion och vid generaliserad bältros är smittan luftburen och risk för smittspridning föreligger därför via delade lokaler såsom väntrum och mottagningsrum. Det är därför viktigt att undersökning av patient med misstanke om vattkoppor eller generaliserad bältros sker i rätt lokal. Vattkoppor har en hög smittsamhet och smittrisk finns redan 1–2 dagar innan blåsor uppkommer. Inkubationstiden från smittotillfälle till symtom är 10–21 dagar.

Vattkoppor och bältros är smittsamt till dess att blåsorna torkat in och krustor bildats, vanligtvis ca 6–10 dagar.

Riskgrupper för allvarlig sjukdom

- Vuxen icke-immun
- Person med nedsatt immunförsvar

Gravid eller nyförlöst

- Gravid med vattkoppor, i nära anslutning till förlossning,
- Nyfödd, vars mamma insjuknat med vattkoppor i anslutning till förlossning
- Prematurt barn född tidigare än vecka 30 (bedöms som icke-immun, oavsett moderns antikroppsstatus)

Utförande

Skyddsutrustning

I första hand arbetar personal med immunitet för vattkoppor med patienten. Om personal utan immunitet vistas i samma lokaler som patient, används andningsskydd, FFP3, i kombination med visir.

Lokaler och patientplacering

Vid misstänkt eller bekräftad vattkoppsinfektion eller generaliserad bältros, bör undersökning och vård ske på isoleringsrum anpassad för luftburen smitta, dvs. med undertrycksventilation. Om detta inte finns att tillgå, exempelvis i primärvård, ska patienten vistas i eget rum med stängd dörr. Rum med sluss och ingång utifrån är att föredra.

Vård- eller undersökningsrum ska hållas stängt 2 timmar efter att patienten lämnat rummet. För isoleringsrum gäller kortare tid beroende på ventilation och antal luftväxlingar.

Exponerad patient i riskgrupp, vårdas på isoleringsrum från och med dag 9 (räknat från exponeringsdag) till och med dag 21.

Patienttransporter

Planera transportväg och tidpunkt samt eventuell återtransport. Om möjligt transportera patient **utomhus** för att undvika möte med personer i korridorer och väntrum. Informera transportör och mottagande enhet att patienten direkt ska tas in till undersökningsrum, och inte placeras i väntrum. Patient som tolererar munskydd förses med detta.

Transport mellan vårdinrättningar sker med ambulanstransport eller egen bil. Ambulansen ska vädras minst 15 minuter utomhus innan rengöring och desinfektion påbörjas.

Konsultenheter

Enbart medicinskt indicerade undersökningar och operationer ska ske av patient med vattkoppsinfektion. Om möjligt utförs undersökningar på patientens rum, i annat fall ska mottagande enhet omgående ta hand om patient på ett eget rum, håll dörr stängd. Återtransport efter avslutad undersökning ska ske utan dröjsmål.

Personal

Vid nyanställning fyller medarbetaren i Hälsodeklaration och vaccinationsenkät, där immunitet för vattkoppor efterfrågas. Vaccination mot vattkoppor kan fås via Hälsan och Arbetslivet.

Exponerad personal i riskgrupp avstängs från arbete från och med dag 9 efter första exponeringstillfället till och med dag 21 efter sista exponeringstillfället.

För personal med bältros rekommenderas individuell läkarbedömning för ställningstagande till tjänstgöring.

Smittspårning

Vid misstanke om smittspridning ska en smittspårning inledas så snart som möjligt, se Bilaga 1.

Kontorstid kontaktas Vårdhygien och jourtid infektionsbakjour.

Relaterad information

NU-sjukvården. Vaccinationsskydd hos personal

NU-sjukvården. Åtgärder vid personalinfektioner - vårdhygieniska aspekter

Södra Älvsborgs Sjukhus. Vattkoppor eller generaliserad herpes zoster (bältros) – vårdhygieniska rutiner

Källförteckning

Vårdhandboken. Herpesinfektioner, vård och behandling: Varicella-zoster virus

InfPreg. Vattkoppor (Varicella)

Folkhälsomyndigheten. Sjukdomsinformation om vattkoppor och bältros

Bilaga 1

Rapportblad för smittspårning vid misstänkt eller bekräftad vattkoppsinfektion

Rapportblad för smittspårning av personal och patienter/närstående vid misstänkt eller bekräftad exponering för vattkoppor.

Genomförande

Vid misstänkt eller bekräftad vattkoppsinfektion, utförs smittspårning enligt följande:

1. Upprätta listor över alla exponerade patienter och personal så snart som möjligt.
2. Exponering för vattkoppsvirus innebär att ha vistats i samma lokal – vårdrum, korridor eller väntrum - samtidigt som, eller inom 2 timmar efter indexpatienten.
3. Kontakta de exponerade individerna på listorna och besvara formuläret.
4. Dokumentera i samtliga patientjournaler att personen varit exponerad för smitta samt immunstatus.

Personal som exponerats för vattkoppor

Personnummer (ååååmmdd-xxxx)	Namn	Tidpunkt för exponering (ååååmmdd)	Immunitet mot vattkoppor (ja/nej/vet ej)	Åtgärd (provtagning, vaccination, avstängning)
			Ja ☐ Nej ☐ Vet ej ☐	
			Ja ☐ Nej ☐ Vet ej ☐	
			Ja ☐ Nej ☐ Vet ej ☐	
			Ja ☐ Nej ☐ Vet ej ☐	
			Ja ☐ Nej ☐ Vet ej ☐	
			Ja ☐ Nej ☐ Vet ej ☐	
			Ja ☐ Nej ☐ Vet ej ☐	
			Ja ☐ Nej ☐ Vet ej ☐	
			Ja ☐ Nej ☐ Vet ej ☐	
			Ja ☐ Nej ☐ Vet ej ☐	
			Ja ☐ Nej ☐ Vet ej ☐	
			Ja ☐ Nej ☐ Vet ej ☐	

Åtgärder: Personal med immunitet - inga åtgärder. Personal som är icke immun eller med okänd immunitet - kontakta infektionsmottagningen för kontroll av IgG-antikroppar avseende VZV samt ställningstagande till eventuell postexpositionsprofylax. Inom 72 timmar efter exposition kan vaccin övervägas. Exponerad personal som är icke immun eller med okänd immunitet stängs av från sjukvårdsarbete från och med dag 9 till och med dag 21 efter exponering.

Patienter (inklusive närstående) som exponerats för vattkoppor

Personnummer (ååååmmdd-xxxx)	Namn	Tidpunkt för exponering (ååååmmdd)	Immunitet mot vattkoppor (ja/nej)	Riskperson? Icke-immun och gravid Spädbarn <6 månader Nedsatt immunförsvar	Åtgärd
			Ja ☐ Nej ☐		
			Ja ☐ Nej ☐		
			Ja ☐ Nej ☐		
			Ja ☐ Nej ☐		
			Ja ☐ Nej ☐		
			Ja ☐ Nej ☐		
			Ja ☐ Nej ☐		
			Ja ☐ Nej ☐		
			Ja ☐ Nej ☐		
			Ja ☐ Nej ☐		
			Ja ☐ Nej ☐		

Åtgärder: Person i riskgrupp kan behöva medicinsk profylax och ska bedömas i samråd med infektionsläkare. Inom 72 timmar efter exposition kan vaccin övervägas. Övriga personer informeras skriftligt, till exempel med hjälp av Informationsbrev angående vattkoppor.

Informationsbrev angående vattkoppor

Hej!

Vid ditt besök på **enhet XXXX/** i NU-sjukvården **datum XXXX** kan du ha utsatts för vattkoppsmitta. Om du tidigare i livet har haft vattkoppor kan du inte insjukna igen och behöver inte vidta några åtgärder.

Om du inte tror dig ha haft vattkoppor finns det viss risk att du insjuknar inom 10–21 dygn. Om du insjuknar med feber och utslag under denna tid kan du vara smittsam och ska därför inte besöka sjukhus eller annan sjukvårdsinrättning utan att först ha kontaktat enheten via telefon. Berätta i så fall att du har fått detta brev.

Om du har immunbrist på grund av sjukdom eller behandling (till exempel cellgifter) eller om du är gravid bör du kontakta din läkare respektive Mödravårdscentral redan nu för råd.

Med vänlig hälsning,

Ansvarigs namn och befattning

enhet XXXX , NU-sjukvården. Västra Götalandsregionen

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: NU-sjukvården

Innehållsansvar: Nathalie Allegra Högfeldt, (natho1),
Hygiensjuksköterska

Granskad av: Elisabeth Eriksson Gebring, (elige),
Hygiensjuksköterska

Godkänd av: Maria Andersson, (maran126), Chefsjuksköterska

Dokument-ID: NU10100-962946821-16

Version: 1.0

Giltig från: 2025-03-12

Giltig till: 2027-03-12